

Jana Maryšková

DOBROVOLNICTVÍ V KONTEXTU CÍRKVE OTEVŘENÝCH DVEŘÍ

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Maryšková, Jana, 1965-

Dobrovolnictví v kontextu církve otevřených dveří / Jana Maryšková.

-- Vydání 1.. -- Praha : Grada, 2025. -- 319 stran

Anglické resumé

Obsahuje bibliografii, bibliografické odkazy a rejstříky

ISBN 978-80-271-5713-6 (brožováno)

* 364-78-027.556 * 27 * 27-46 * 27-72-144-732.3 * 27-662 * 27-7-028.79 * 27-722.7 * 27-662:3 * (4) * (048.8)

- dobrovolnictví -- křesťanské pojetí
- dobrovolnictví -- Evropa -- 21. století
- služby v církvi -- Evropa -- 21. století
- synodalita -- Evropa -- 21. století
- sociální nauka církve -- 21. století
- reforma církve -- 21. století
- křesťanští laici -- 21. století
- pastorec -- 21. století
- křesťanství a společnost -- 21. století
- monografie

27-46/-48 - Pastorální teologie [5]

Jana Maryšková

DOBROVOLNICTVÍ V KONTEXTU CÍRKVE OTEVŘENÝCH DVEŘÍ

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována ani šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno. Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou bez souhlasu nositele práv zakázány.

Mgr. et Mgr. Jana Maryšková, Ph.D.

Dobrovolnictví v kontextu církve otevřených dveří

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
tel.: +420 234 264 401
www.grada.cz
jako svou 10 116. publikaci

Recenzoval:

doc. Michal Opatrný, Dr. theol.

Odpovědná redaktorka Andrea Černá
Grafická úprava Jan Šístek
Návrh a zpracování obálky Antonín Plicka
Počet stran 320
Vydání 1., 2025

Vytiskla tiskárna TNM PRINT s.r.o., Nové Město

© Grada Publishing, a.s., 2025

ISBN 978-80-271-8041-7 (ePub)
ISBN 978-80-271-8040-0 (pdf)
ISBN 978-80-271-5713-6 (print)

Obsah

Úvod	11
Terminologické vymezení a použitá metoda	15
Pojem dobrovolnictví	15
Formy dobrovolnictví a oblasti působení dobrovolníků	21
Dobrovolnictví v církvi	27
Metoda praktické teologie <i>Vidět – Posoudit – Jednat</i>	31

I. ČÁST:

Požadavek „církve otevřených dveří“ papeže Františka

1. Vybraná pojetí „církve otevřených dveří“	43
1.1 Církev „vycházející“	44
1.1.1 Církev jako „polní nemocnice“	49
1.2 Církev jako „celek Božího lidu, který evangelizuje“	53
1.3 Církev jako „matka a pastýřka“	59
1.4 Církev „synodální“	69
1.4.1 Papežovy dílčí reformní kroky	74
1.4.2 Synodální reforma katolické církve	80
Závěr	91

II. ČÁST:

Prakticko-teologická reflexe dobrovolnictví v kontextu „církve otevřených dveří“

VIDĚT

2. Volání laiků po větší spoluúčasti na životě a poslání církve	96
2.1 Výsledky národních syntéz synodálního procesu jako kritérium kroku <i>Vidět</i>	106
2.2 Shrnutí závěrů národních syntéz: participace laiků na činnosti církve – jeden z požadavků synodálního procesu	108
2.3 Prostor pro laiky v církvi = prostor pro změnu perspektivy: od církve <i>pro</i> lid k církvi <i>Božího lidu</i>	118
2.3.1 Od „objektů“ k „subjektům“ pastorační	119
2.3.2 Potřeba rozlišování charismat	124
2.3.3 Úskalí expertokracie	130
Závěr	135

POSOUDIT

3. Služba – <i>diakonia</i> je posláním, realizací církve	138
3.1 Pojetí služby v Písmu svatém	139
3.1.1 Služba ve Starém zákoně	139
3.1.2 Novozákonní pojetí služby	147
3.2 <i>Diakonia</i> jako jedna z realizačních funkcí církve	159
3.2.1 Různá pojetí pojmu <i>diakonia</i>	163
3.3 Dobrovolnická činnost jako realizace diakonického poslání všech křesťanů	169

3.3.1	„Kaine, kde je tvůj bratr?“ – dobrovolnická činnost jako výraz solidarity a bratrství	172
3.3.2	Společensko-politická dimenze dobrovolnické činnosti	178
3.3.3	Kenotický aspekt dobrovolnické činnosti: dobrovolnictví jako transcendence „Já“ vůči „Ty“	189
Závěr		196

JEDNAT

4. Zapojení laiků formou dobrovolnické činnosti:	
příklady tzv. dobré praxe	199
4.1 Laičtí dobrovolníci v kategoriální pastoraci	200
4.1.1 Kategoriální pastorace jako naplnění představy „církve otevřených dveří“	213
4.2 Duchovní doprovázení vedené laiky	215
4.3 Zahraniční inspirace – „Místa naslouchání“	221
Závěr	226
Závěr	229
Shrnutí	233
Summary	235
Seznam použitých zdrojů	237
Seznamy zkratk	259
Seznam zkratk církevních dokumentů	259
Seznam ostatních zkratk	261

Rejstřík vybraných jmen	263
Rejstřík vybraných hesel	265
Přílohy	267
Příloha č. I – Závěrečné syntézy synodálního procesu z vybraných evropských zemí (ve zkrácené podobě)	267
Slovensko	267
Polsko	269
Německo	273
Rakousko	277
Francie	281
Skandinávie	285
Slovinsko	289
Španělsko	293
Anglie a Wales	298
Švýcarsko	305
Příloha č. II – Závěrečná syntéza synodálního procesu z České republiky (ve zkrácené podobě)	311
O autorech	319

„Hledal jsem Boha a On se mi vyhnul.
Hledal jsem svou duši a nenašel ji.
Hledal jsem svého bratra a našel všechny tři.“

*(z knihy *Bůh a člověk hledající smysl*)*

Úvod

Kniha o dobrovolnictví v církvi, kterou má čtenář před sebou, tematicky spadá do oboru tzv. diakonické teologie, tedy teologie, která z hlediska významu služby v Písmu svatém a v křesťanské tradici promýšlí poslání křesťanů v současném světě a v úžeji pojatém smyslu slova diakonie coby pomoci potřebným reflektuje její různé podoby, ať již se jedná např. o službu kaplanů (vojenských, policejních, vězeňských, nemocničních aj.), organizovanou charitativní práci, či nejrůznější dobrovolnické aktivity v rámci farnosti i mimo její hranice. Dobrovolnictvím, jakožto jednou z oblastí diakonické činnosti církve, se předkládaná kniha zabývá v kontextu požadavku papeže Františka na církev jakožto „církve otevřených dveří“, a to z prakticko-teologické perspektivy, s využitím jedné z metod praktické teologie, tzv. trojkroku *Vidět – Posoudit – Jednat*, podle níž je členěna druhá část knihy.

Východiskem knihy je jeden z konstitutivních prvků církve, *diakonia*, patřící – vedle dalších tří prvků *leiturgia*, *martyria*, *koinonia* (bohoslužba, svědectví, společenství) – k základnímu poslání církve. Má-li církev plnit své diakonické poslání, „musí být dnes stejně jako v minulosti místem vzájemné pomoci a zároveň místem ochoty sloužit také těm, kdo jsou mimo ni a potřebují pomoc“, jak uvádí ve své encyklice *Deus caritas est* papež Benedikt XVI.¹ Papež dále zdůrazňuje, že stejně jako zvěstování Božího slova a slavení svátostí patří k podstatě a úloze církve křesťanská láska k bližnímu a charitativní činnost, neboť i ony jsou místem setkání s Bohem a musí se projevovat nejen uvnitř církve, ale musí překračovat i její hranice.² Podobenství o milosrdném Samaritánovi

¹ BENEDIKT XVI. *Deus caritas est: Encyklika o křesťanské lásce*. 3. revid. vyd. Praha: Paulínky, 2006, č. 32. Dále jen DCE a číslo příslušného oddílu.

² Srov. DCE 16.

tak podle papeže „zůstává měřítkem, které ukládá univerzalitu lásky, již je třeba uplatňovat vůči potřebnému člověku, s nímž jsme se setkali ‚náhodou‘ (srov. L 10,31), ať už je to kdokoli“.³

Výrazem tohoto diakonického poslání církve, na němž se podílejí všichni křesťané, je i uvedené dobrovolnictví, které může představovat onu církev „otevřených dveří“⁴ obracející se ke všem lidem, o níž často hovořil a kterou požadoval papež František. Je proto úkolem církve, zejména jejích ordinovaných služebníků, aby dokázala využít potenciál dobrovolníků věnujících svůj čas, energii, kreativitu a odbornou kompetenci, kterou v nejrůznějších profesních oblastech disponují, službě druhým a svědčících tak svými skutky o křesťanské víře, neboť svědectví víry, *martyrium fidei*, je patrné ve svědectví lásky, *martyrium caritatis*,⁵ která se projevuje skutky.

Výsledky národních syntéz synodálního procesu společné cesty (*syn hodos*), k níž vyzval a kterou v roce 2021 zahájil papež František, z nichž zřetelně vyplynul požadavek laiků na větší zapojení a svěření větší odpovědnosti v rámci struktur a činnosti církve, však ukázaly, že zdaleka ne vždy a ne všude jsou rozpoznána jejich charismata, doceněna a využita jejich potenciál a mnohdy tak stále zůstávají pouhými „objekty“ pastorační činnosti kněží.

Cílem této knihy je proto prakticko-teologická reflexe dobrovolnictví, a to nejen v kontextu požadavku „církve otevřených dveří“ papeže Františka a jejích vybraných podob, jak bylo dříve uvedeno, ale také v kontextu požadavku laiků na jejich významnější zapojení do diakonické činnosti církve a v poslední řadě i v kontextu dobrovolnictví

³ DCE 25.

⁴ Srov. FRANTIŠEK. *Evangelii gaudium – Radost evangelia: apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě*. Praha: Paulínky, 2014, č. 46. Dále jen EG a číslo příslušného oddílu.

⁵ Srov. FUCHS, O. Herausforderungen der Praktischen Theologie: Kirche. In: Herbert HASLINGER (ed.). *Handbuch Praktische Theologie*, Bd. 1 Grundlagen. Mainz: Matthias-Grünwald-Verlag, 1999, s. 371.

jako realizace diakonického poslání všech křesťanů. Zároveň tato kniha představuje několik konkrétních příkladů tzv. dobré praxe, tedy možnosti dobrovolného angažmá laiků.

Kniha je rozdělena do dvou částí a čtyř kapitol, jimž předchází terminologické vymezení a popis použité metody. První část představuje „církve otevřených dveří“ v pojetí papeže Františka a některé její metafory a charakteristiky. V kapitole první, která pod tuto část náleží, je přiblížena církev jakožto církev „vycházející“, církev jako „celek Božího lidu, který evangelizuje“, církev jako „matka a pastýřka“ či církev „synodální“. Druhá část, pod kterou jsou řazeny jednotlivé kroky metody *Vidět – Posoudit – Jednat* a kapitoly dva až čtyři, reflektuje za pomoci této metody dobrovolnictví v kontextu výše uvedeného pojetí církve.

Krok *Vidět* zahrnuje druhou kapitolu, v níž je ve smyslu zmíněné metody vzata na vědomí – „viděna“ – stávající situace v církvi, a to konkrétně požadavek na zapojení laiků do života a poslání církve. Tato situace je potvrzena i výsledky národních syntéz synodálního procesu, které lze zároveň považovat za kritérium toho, co je třeba vidět. Metoda *Vidět – Posoudit – Jednat* totiž ve svých novějších pojetích nestanovuje žádná základní kritéria pro svůj první krok, což bývá předmětem její kritiky, neboť „vidět“ či „nevidět“ tak lze cokoli dle vlastního posouzení. Výsledky závěrečných syntéz synodálního procesu z vybraných evropských zemí proto mohou zároveň sloužit jako toto základní kritérium.

Pod druhý krok *Posoudit* spadá třetí kapitola, která posuzuje „viděnou“ situaci podle měřítek evangelia, a to na základě kritérií obsažených zejména v Písmu a tradici: protože *diakonia* je posláním, realizací církve po vzoru Ježíše Krista, je i dobrovolnická činnost realizací diakonického poslání všech křesťanů. Vedle biblicko-teologických východisek diakonie se tato kapitola zabývá sociálním, společensko-politickým a keno-tickým aspektem dobrovolnické činnosti.

V závěrečném kroku *Jednat*, který zahrnuje čtvrtou kapitolu, je představeno několik příkladů tzv. dobré praxe z České republiky, ale i ze zahraničí, které ukazují možné způsoby zapojení laiků formou dobrovol-

nické činnosti. Nejedná se zde o návrh nové praxe, ale spíše o naznačení cesty, kterou se lze od mnohde ještě převažujícího pojetí církve jako církve *pro* lid vydat k pojetí církve jako *Božího lidu*.

V knize jsou využity odborné články publikované v časopisech *Studia theologica* či *Caritas et veritas*, které nejsou součástí poznámkového aparátu, jsou však uvedeny v seznamu použitých zdrojů. Dále je v knize pro označení profesí použito generické maskulinum jakožto souhrnné označení osob obou pohlaví.

Terminologické vymezení a použitá metoda

V předkládané knize se lze opakovaně setkat s termíny, jako je dobrovolnictví, dobrovolnická činnost, dobrovolník apod., které jsou proto úvodem definovány, a je objasněno, jak těmto pojmům v rámci této knihy rozumět. Zároveň je v této kapitole přiblížena již zmiňovaná metoda praktické teologie *Vidět – Posoudit – Jednat*.

Pojem dobrovolnictví

Prvním z těchto termínů je samotný pojem dobrovolnictví, jeho formy a oblasti působení dobrovolníků. Úvodem je třeba konstatovat, že pojem dobrovolnictví není jednoznačně vymezen, neboť různí autoři akcentují jeho různé znaky a charakteristiky. Podle některých autorů je důvodem nejednotné definice skutečnost, že dobrovolnictví představuje „relativně komplikovaný, heterogenní a multifaktoriálně podmíněný dynamický společenský fenomén [...]“,⁶ jehož různé pojetí je dáno i odlišným sociokulturním a historickým vývojem té které země.⁷

Dobrovolnictví je v České republice upraveno zákonem č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů

⁶ MLČÁK, Z. a ZÁŠKODNÁ, H. *Prosociální charakteristiky osobnosti dobrovolníků*. Ostrava: Filozofická fakulta, Ostravská univerzita, 2013, s. 10–11.

⁷ Srov. TOŠNER, J. a kol. *Metodika dobrovolnictví v obci – jak na to? Dobrovolnictví – cesta ke spolupráci obce s občany a organizacemi a inspirace pro získání zaměstnání*. Praha: AGNES, 2014, s. 38.

(zákon o dobrovolnické službě), z 24. dubna 2002 ve znění pozdějších předpisů.⁸ Tento zákon vymezuje dobrovolnickou službu v § 2 jako „činnost, při níž dobrovolník poskytuje: a) pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácími násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase, b) pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v písmenu a), nebo c) pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací“.⁹ Dobrovolnická služba je v témže paragrafu rozlišena na krátkodobou a dlouhodobou, je-li vykonávána déle než tři měsíce, přičemž dobrovolníkem může být podle § 3 tohoto zákona „fyzická osoba starší patnácti let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky, a starší osmnácti let, jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí“. V § 5 zákon dále stanoví, že dobrovolníkovi za výkon jeho služby nenáleží odměna.¹⁰

Jiří Tošner vymezuje dobrovolnictví v rámci České republiky dvěma základními směry: jako „dobrovolnou občanskou výpomoc“ a jako „projev občanské angažovanosti“.¹¹ *Dobrovolná občanská výpomoc* je, jak název napovídá, dobrovolnou (vý)pomocí druhému bez ohledu na to, zda za ni bude, či nebude poskytnuta protislužba. Toto neformální

⁸ ZÁKONY PRO LIDI. *Zákon č. 198/2002 Sb. Zákon o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě)*. Aktuální znění 5. 6. 2014 (verze 7) [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198/zneni-20140605>. [citováno 2023-05-07].

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ TOŠNER, J. a kol. *Metodika dobrovolnictví v obci*, s. 35–36.

dobrovolnictví je „tradiční součástí jakékoli společnosti již od prvopočátku její existence, zejména pod vlivem starověké židovské a později křesťanské morálky“.¹² Neformálním dobrovolníkem se ve svém životě čas od času stane každý z nás, proto lze podle Tošnera tento typ dobrovolnictví jen obtížně statisticky zachytit, a nebývá tudíž ani častým předmětem výzkumů.¹³ *Dobrovolnictví jako projev občanské angažovanosti* může být činností jak vzájemně prospěšnou (skautský oddíl, mateřské centrum apod.), tak veřejně prospěšnou, tedy přínosnou především pro ostatní (např. denní centrum pro seniory), přičemž oba druhy se často prolínají a doplňují. Oproti *dobrovolné občanské výpomoci* je veřejně prospěšné dobrovolnictví formou tzv. organizovaného, resp. formálního dobrovolnictví, které má řadu znaků jako *občanská výpomoc*, partnerem dobrovolníka je však organizace, „která mu nabídne příležitost uplatnit se a pomůže mu najít jeho místo v organizaci. Role dobrovolníka je zde navíc vymezena tak, aby se příjemce pomoci na ni mohl spolehnout“.¹⁴

Výše uvedené shrnuje Tošner ve své definici dobrovolnictví: „Veřejně prospěšné dobrovolnictví je vědomá, svobodně zvolená činnost ve prospěch druhých, kterou poskytují občané bezplatně. Dobrovolník dává vědomě část svého času, energie a schopností ve prospěch činnosti, která je časově i obsahově vymezena. Dobrovolnictví může být profesionálně organizované, aniž by ztratilo svoji spontaneitu. Je pravidelným a spolehlivým zdrojem pomoci pro občana či organizaci, která s dobrovolníky spolupracuje a zároveň zdrojem nových zkušeností, zážitků i příležitostí pro osobní růst dobrovolníků.“¹⁵

Podobnou definici nalezneme také u O. Matouška, který charakterizuje dobrovolnictví jako „neplacenou a nekariérní činnost, kterou lidé

¹² Tamtéž, s. 35.

¹³ Tamtéž, s. 36.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Tamtéž, s. 37.

provádějí proto, aby pomohli svým bližním, komunitě nebo společnosti“.¹⁶ Matoušek, na rozdíl od Tošnera, však neuvádí prvek dobrovolnosti.

Poněkud odlišnou definici dobrovolnictví uvádí L. A. Penner, který jej definuje jako „dlouhodobé, plánované a svobodně zvolené prosociální chování ve prospěch cizích osob“,¹⁷ přičemž důležitá je právě ona svobodně zvolená činnost pro cizí osoby, která je vykonávána v rámci organizace. U dobrovolníků tak vůči cizím lidem nevzniká pocit povinnosti a reciprocity jako v případě blízkých osob (*nonobligatory helping*), a dobrovolník může jednat opravdu svobodně a dobrovolně, bez – ať již implicitní, či explicitní – osobní povinnosti přednostně pomáhat.¹⁸

Bernhard Vondrasek vyzdvihuje ještě další aspekty dobrovolnické činnosti, kterou chápe jako časově ohraničenou, dobrovolnou a na finanční zisk nezaměřenou sociální angažovanost, která je – především v souvislosti s mladými lidmi – spojena s požadavkem organizací na flexibilitu a mobilitu, aby mohla být dobrovolnická činnost vykonávána na různých místech doma i v zahraničí.¹⁹

Nakonec zmiňme ještě jednu definici dobrovolnictví, jak je uvedena v *Rozhodnutí Rady EU z 27. 11. 2009, o Evropském roku dobrovolných činností na podporu aktivního občanství*, vyhlášeném Evropskou unií na rok 2011, v článku 5: „Vzhledem ke zvláštnosti situace v každém členském státě a všem formám dobrovolnictví se pod pojmem ‚dobrovolné činnosti‘ rozumí všechny druhy dobrovolné činnosti, ať již formální, neformální, či informální, které určitá osoba vykonává z vlastní svobodné vůle, na základě vlastního rozhodnutí a motivace bez ohledu na finanční

¹⁶ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003, s. 54.

¹⁷ PENNER, L. A. Dispositional and Organizational Influences on Sustained Volunteerism: An Interactionist Perspective. *Journal of Social Issues*. 2002, vol. 58, no. 3, s. 447–467 [online]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/1540-4560.00270>. [pay-wall]. [citováno 2023-09-14].

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Srov. VONDRASEK, B. *Lebensorientierung durch Freiwilligendienste. Eine qualitative Studie und pastoraltheologische Bewertung von Volontariat in katholischer Trägerschaft*. München: Don Bosco Verlag, 2003, s. 18.

prospěch. Tyto činnosti jsou prospěšné pro jednotlivé dobrovolníky, obce i společnost jako celek. Rovněž jsou pro jednotlivce i sdružení nástrojem k uspokojování lidských, společenských, mezigeneračních i environmentálních potřeb a zájmů a často jsou vykonávány na podporu některé neziskové organizace nebo iniciativy určité obce. Dobrovolné činnosti nenahrazují profesionální, placené pracovní příležitosti, ale jsou pro společnost doplňkovým přínosem.²⁰

Tato definice zmiňuje nejen prospěšnost dobrovolnické služby pro druhé, pro společnost, ale i pro dobrovolníky samotné, jak ostatně uvádí článek 4 *Rozhodnutí Rady EU*: „Dobrovolné činnosti poskytují příležitost získat bohaté praktické zkušenosti, umožňují rozvoj sociálních dovedností a kompetencí a přispívají k solidaritě. Činnosti dobrovolníků všech věkových kategorií jsou nesmírně důležité pro rozvoj demokracie, která je jedním z principů, na nichž je EU založena. Dobrovolné činnosti mají potenciál přispívat k celkově dobrým životním podmínkám jednotlivců a k harmonickému rozvoji evropské společnosti.“²¹ Tento aspekt zmiňuje také Tošner ve své dříve uvedené definici, který v dobrovolnické činnosti vidí příležitost k získání nových zkušeností, zážitků i možností pro osobní růst, či Vondrasek, podle jehož názoru je dobrovolnictví činností, která může zejména u mladých lidí přispívat k rozvoji jejich osobnosti, osobní zralosti, nalezení identity, k radosti a dobrému životnímu pocitu (*Wohlbefinden*).²²

Jak je z uvedených definic pojmu dobrovolnictví patrné, liší se tyto definice v různých dílčích aspektech, lze v nich však vysledovat shodné znaky, které lze pro charakteristiku dobrovolnictví použít i v této knize: jedná se o činnost, která je dobrovolná, vykonávaná na základě svobod-

²⁰ ÚŘEDNÍ VĚSTNÍK EVROPSKÉ UNIE. *Rozhodnutí Rady ze dne 27. listopadu 2009 o Evropském roku dobrovolných činností na podporu aktivního občanství (2011)*, 2010/37/ES, čl. 5 [online]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:017:0043:0049:CS:PDF>. [citováno 2023-05-08].

²¹ Tamtéž, čl. 4.

²² Srov. VONDRASEK, B. *Lebensorientierung durch Freiwilligendienste*, s. 39.

né vůle a z vlastního rozhodnutí, bez nároku na odměnu, ve prospěch druhých. K těmto charakteristikám přidejme ještě strukturovanost a organizovanost a uvedme, že pro účely této knihy jsou termíny dobrovolnictví, dobrovolnická činnost a dobrovolnická služba používány jako synonyma a nejsou dále specifikovány. Pojmu dobrovolnická práce se spíše vyhýbáme, neboť může implikovat činnost prováděnou za účelem získání finančního prospěchu, který je opakem dobrovolnictví, jak ostatně upozorňují i Tošner a Sozanská.²³ Objeví-li se přesto v textu pojmy „práce dobrovolníků“, „dobrovolnická práce“ apod., jsou míněny jako synonymum dříve uvedených výrazů.

Tošner a Sozanská ještě rozlišují mezi termínem „dobrovolnická činnost“, kterým označují „aktivity spojené s organizací dobrovolnictví“, a termínem „dobrovolná činnost/služba“, který chápou jako „vlastní výkon dobrovolné pomoci“.²⁴ Výraz „dobrovolná činnost“ užívá např. i text *Rozhodnutí Rady EU* z 27. 11. 2009. V této knize nejsou uvedené termíny takto striktně rozlišeny, převážně je používán termín „dobrovolnická činnost/služba“, který v této podobě uvádí i zmíněný zákon o dobrovolnické službě. Tam, kde citovaní autoři používají termín „dobrovolná činnost“, je tento pojem zachován.

Lidé vykonávající tuto činnost či službu, tedy dobrovolníci, jsou těmi, kteří „bez nároku na finanční odměnu poskytují svůj čas, svoji energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí či společnosti“.²⁵ Dobrovolníkem tedy může být prakticky kdokoli, kdo podle této definice dává jiným z vlastního rozhodnutí a svobodné vůle svůj čas, své úsilí, vědomosti, svou kreativitu, ale například i peníze, a to bez nároku na finanční odměnu či protislužbu. Jedná-li se však o dobrovolníka vyko-

²³ Srov. TOŠNER, J. a SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Jak získávat a řídit dobrovolníky v občanských sdruženích, sociálních a zdravotnických organizacích, školách i dalších formách pomoci člověku člověku.* Praha: Portál, 2002, s. 37.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ Tamtéž, s. 35.